

NAMİBYA

PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI.....	2
2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ	2
3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER	3
4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER	5
5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER	6

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

A) Dış Ticaret Mevzuatı (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

Tüm ithalatlar lisans gerektirmektedir. Ancak çoğu ithalat otomatik izne tabidir. Az sayıda ürünün ithalatı için ilgili kurumlardan ithalat lisansı almak gerekmektedir. İlaç, kimyasallar, donmuş veya soğutulmuş balık ve et, canlı hayvan ve genetik materyaller, petrol ürünleri, silah ve patlayıcılar, elmas, altın ve diğer kıymetli mineraller ve her türlü ikinci el (kullanılmış kıyafet, motorlu araç vb.) ürünlerin ithalatında lisans talep edilmektedir.

Namibya'nın dış ticaret politikası büyük ölçüde, üyesi bulunduğu Güney Afrika Gümrük Birlięi'nin politikalarına bağlıdır. Ortalama tarifeler mevcut anlaşmalar çerçevesinde inmeye devam etmektedir. Namibya'nın ihracatının yaklaşık %80'i serbest ticaret anlaşmalarından faydalanmaktadır.

Namibya, AB ile Geçiş Dönemi Ekonomik Ortaklık Anlaşması'nı Aralık 2007'de paraflamasına karşın hala imzalamamıştır. AB, geçici olarak pazarını kotasız ve gümrüksüz Namibya mallarına açtığından Namibya'dan bir an evvel anlaşmayı imzalamasını istemiş ve Ocak 2014'e kadar süre tanımıştır. Ancak taraflar arasında Kasım 2012'de yapılan görüşmelerde bu süre Ocak 2016'ya kadar uzatılmıştır.

B) Gümrük Vergileri

Namibya, üyesi bulunduğu Güney Afrika Gümrük Birlięi'nin (SACU) ortak dış tarife oranlarını uygulamaktadır.

C) İç Vergiler ve Oranları

Katma değer vergisi oranı %15'tir. Bazı temel gıda maddelerinde ve sağlık ve ulaşım gibi temel hizmetlerde %0 katma değer vergisi uygulanmaktadır.

D) Ürün Standartları ile ilgili Uygulamalar

Ülkede standartlardan sorumlu kurum Namibya Standartları Enstitüsü'dür (Namibian Standards Institution). Enstitü, Namibya'da standartların geliştirilmesi, uygunluk denetimi, sertifikalandırma ve alanıyla ilgili eğitim faaliyetlerinde bulunmaktadır. Web sitesinden (www.nsi.com.na) Namibya standartlarının listesine ulaşılabilir.

E) Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Namibya'da İngilizce resmi dil olmasına karşın çoğu Namibyalı İngilizce'yi ilk dil olarak nadiren kullanır. Oshiwambo dili nüfusun yarı tarafından evde ve sokakta kullanılan dildir. En az bir düzine daha kullanılan yerel dil mevcuttur. Afrikaans dili aynı etnik yapıdan olmayan bir grup arasında oldukça sık kullanılan bir iletişim aracıdır.

Namibya'nın çoğu nüfusuna hitap etmek için ürün pazarlaması, ürün etiketi ve paketleme İngilizce, Afrikaans ve Oshiwambo dillerinde olmalıdır.

F) Teknik Engeller

Gümrüklerdeki gecikmeler dışında hükümet çoğunlukla tarım ürünleri olmak üzere ithalat ve ihracatta bazı kısıtlamalar uygulamaktadır. Beyaz mısır, buğday ve inci darısı (pearl millet) hem

ithalatta hem ihracatta kontrole tabidir. İzinler Tarım Kurulu ve Tarım Bakanlığından alınmaktadır.

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

A) Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları

Fikri ve sınai mülkiyet hakları için Namibya Ticaret ve Sanayi Bakanlığına bağlı Firma ve Patent Tescil Otoritesine başvurulmaktadır. Patent başvurularına ilişkin detaylı bilgi kurum web sitesinde (www.bipa.na) yer almaktadır.

B) Dağıtım Kanalları

Güney Afrikalı firmalar perakende ve toptancılık faaliyetlerinde hakim durumdadır. Namibyalı firmaların sayısı azdır.

C) Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Namibya'da İngilizce resmi dil olmasına karşın çoğu Namibyalı İngilizce'yi ilk dil olarak nadiren kullanır. Oshiwambo dili nüfusun yarı tarafından evde ve sokakta kullanılan dildir. En az bir düzine daha kullanılan yerel dil mevcuttur. Afrikaans dili aynı etnik yapıdan olmayan bir grup arasında oldukça sık kullanılan bir iletişim aracıdır.

Namibya'nın çoğu nüfusuna hitap etmek için ürün pazarlaması, ürün etiketi ve paketleme İngilizce, Afrikaans ve Oshiwambo dillerinde olmalıdır.

D) Kamu İhaleleri

Kamu mal ve alımları, Namibya Merkezi İhale Kurumu (Central Procurement Board of Namibia) tarafından yapılmaktadır. Kamu ihaleleri Kurumun web sitesinden (www.cpb.org.na) takip edilebilmektedir.

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

A) Tarım ve Hayvancılık

Namibya'da nüfusun büyük bir çoğunluğu yaşamını doğrudan ya da dolaylı olarak tarımsal faaliyetlerle sürdürmektedir. Kırsal kesimde hane halkının yarısı tarımsal faaliyetleri geçimlik olarak yürütmektedir. Bu da sektörün potansiyelinin çok altında istihdam ve üretim sağlamasına yol açmaktadır.

Tarım Namibya'da çok stratejik bir sektördür. Hükümet sektörün gelişmesine yönelik desteğini sürdürmektedir. 2012/13 - 2016/17 dönemini kapsayan 4. Ulusal Kalkınma Planı'nda endüstriyel tarıma geçişle tarım sektöründe büyük ölçekli kalkınma hedeflenmektedir.

Tarım, Su ve Orman Bakanlığı 2011 yılında hem tahıl hem de hayvancılık için toprak verimliliğinin artırılmasını, çiftlik arazilerinde ve çevrede koşulların iyileştirilmesini hedefleyen istilacı çalılıkları temizleme uygulaması başlatmıştır. Bu programla kısa vadede verimli çiftlik arazilerinin genişletilmesi ve yeni istihdam yaratılması, uzun vadede de emek yoğun yöntemlerin kullanılmasıyla kırsal kesimde ekonomik kalkınmanın sağlanması hedeflenmektedir.

Bitkisel üretim programı büyük ölçüde tahıl, sebze ve meyve üretimine odaklanmıştır. Namibya’da bitkisel üretim tüm tarımsal üretimin %24’ünü oluşturmaktadır. Üretim neredeyse tamamıyla doğa koşullarına bağlıdır. Su baskınları, kuraklık ve vahşi yaşamın üretim miktarı ve ürün kalitesinde büyük etkisi bulunmaktadır. Bu nedenle üretim yıldan yıla büyük dalgalanmalar gösterebilmektedir. Namibya hali hazırda ihtiyaç duyduğu bitkisel ürünlerin %50’sini ithalatla karşılamaktadır.

B) Sanayi

Ülkedeki imalat sanayinin üretim kapasitesi ve çeşitliliği çok sınırlıdır. GSYİH’ya katkısı %14-15 civarındadır. İstihdamın sadece %6,5’ini karşılamaktadır.

İmalat sanayi başta et, balık, sebze ve meyve işleme olmak üzere gıda işleme; cevherden ergitme yöntemiyle bakır ve çinko üretimi ve elmas işleme sektörlerinde yoğunlaşmaktadır.

Namibya’da sanayinin gelişmesinin önünde ciddi engeller bulunmaktadır. Kalifiye eleman yetersizliği, işgücü verimsizliği, altyapı yetersizliği, teşvik sisteminin karmaşık olması ve etkin işletilememesi, yabancı yatırımların çok yetersiz olması ve yerel perakendecilerin Namibya mallarına öncelik vermemesi imalat sanayinin gelişmesindeki en önemli engeller olarak ortaya çıkmaktadır.

C) Hizmetler

Kamu da dahil olmak üzere hizmetler yaklaşık %55 ile GSYİH’ya en çok katkı yapan sektör konumundadır. Sektör istihdamı toplam istihdamın %60’ını bulmaktadır.

Artan altyapı yatırımları ile birlikte inşaat sektörü oldukça canlıdır. Özellikle tarım, turizm, ulaşım, su temini, kanalizasyon ve konut alanlarında yeni yatırımlar programa alınmaktadır.

Hükümetin iç talebi canlandırmaya ve büyümeye yönelik politikaları sayesinde toptan ve perakende ticaret sektörü son yıllarda hızlı büyümektedir.

Finans sektörü 4 ticari banka, 4 uzmanlaşmış finans kurumu ile çeşitli sigorta firmaları, emeklilik fonları ve borsa aracı kurumları ile hizmet vermektedir. Bankacılıkta Güney Afrika başta olmak üzere yabancı sermayeli firmalar hakim durumdadır. Finans sektöründe tüm varlıkların yaklaşık %40’ı bankalar tarafından kontrol edilmektedir.

D) Madencilik

Madencilik Namibya ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Sektör hem kendi bünyesinde, hem de desteklediği sektörlerde önemli bir istihdam yaratma potansiyeline sahiptir. GSYİH’ya katkısı 2010’da %8,5, 2011’de %9,5 olmuştur. Tek başına elmas madenciliğinin katkısı sırasıyla %5 ve %7,2 dolayında gerçekleşmiştir. Diğer taraftan değerli taş ve metaller ile cevher ihracatı toplam ihracatın %35’ini geçmektedir. Tek başına elmas ihracatı toplam ihracatın 1/4’ünü oluşturmaktadır.

Namibya’da en çok elmas, uranyum, altın, çinko, kurşun ve manganez çıkarılmaktadır. Uranyum üretiminde dünyada altıncı sıradadır. Yine dünyada en kaliteli elmas çıkarılan ülkelerinden biridir.

Epangelo Mining Company madencilik alanında faaliyet gösteren bir kamu kuruluşudur. Küresel kriz nedeniyle ülkede maden gelirlerinin düşmeye başladığı 2008 yılında kurulmuştur. Hükümetin izlediği madencilik politikaları doğrultusunda faaliyet göstermektedir. Nisan 2011’de alınan bir bakanlar kurulu kararı ile uranyum, altın, bakır, kömür, elmas ve nadir elementler

stratejik madenler olarak kabul edilmiş ve bunlara ilişkin yeni arama ve işletme ruhsatlarının kamu kuruluşu Epangelo Mining Company'e ait olduğu açıklanmıştır. Bu yeni madencilik politikası mevcut ruhsatların yenilenmesi konusunda belirsizliğe neden olmuş; hem mevcut yabancı yatırımları, hem de madencilik alanında yeni yatırımları düşünen yabancı sermayeyi rahatsız etmiştir.

E) Enerji

Namibya elektrik ihtiyacının çoğunu hidroelektrik santrallerinden karşılamaktadır. İhtiyacın ancak %40'a yakını yerli kaynaklardan elde edilmektedir.

Mevcut elektrik santralleri ve kapasiteleri:

- Ruacana Hydropower Station - 332 MW
- Van Eck Coal Power Station – 108 MW
- Paratus Diesel Power Station – 24 MW
- Anixas Power Station – 22.5 MW

Namibya'nın toplam elektrik ihtiyacı yıllık 600 MW olup yılda %5 artış göstermektedir. Ülkenin toplam elektrik üretim kapasitesi 486,5 MW olup üretim 400 MW civarındadır. Buna göre ülkenin yıllık 200 MW elektirik açığı bulunmakta olup bu açık olup Güney Afrika'dan temin edilmektedir.

NamPower enerji alanında üretici olarak faaliyet gösteren kamu kuruluşu olup aynı zamanda tek alıcı konumundadır.

Yenilenebilir enerji kaynakları, özellikle de rüzgar enerjisi bakımından ülkenin güney kıyı bölgesi büyük bir potansiyel taşımaktadır.

Namibya uranyum rezervleri bakımından dünyada ilk 10 ülkeden biridir. Dünya uranyum cevheri üretiminin %8,2'sini karşılamaktadır.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

A) Para Kullanımı

Namibya para birimi Namibya Doları'dır. Nakit dışındaki ödemelerde EFT, kredi kartı, çek ve E-money kullanılmaktadır. Ödemelerde işlem hacmi bakımından kredi kartları tüm işlemlerin %60'ından fazlasını oluşturmakla birlikte değer olarak toplamdan %10'luk bir pay almaktadır. Değer olarak en büyük payı %85 gibi büyük bir oranla EFT ile ödemeler almaktadır. Çek kullanımı hem işlem hacmi hem de değer olarak %1'in altındadır.

Kredi kartı mağazalarda, restoranlarda, otellerde ve online alışverişte sık olarak kullanılmaktadır. ATM kullanımı büyük şehirler ve yoğun nüfusa sahip mahaller dışında yaygın değildir. Benzinliklerde nakit para kullanılmaktadır.

Namibya'da Güney Afrika Cumhuriyeti para birimi Rand yerel para gibi kullanılabilir. Namibya Doları Rand'a endekslidir (1N\$ = 1R).

Yabancıların ülkeye getirdikleri dövizin miktarında bir sınırlama bulunmamaktadır. Ülke içinde harcanmayan döviz tekrar yurtdışına çıkarılabilmektedir. Zaten kambiyo ve gümrükler mevzuatına göre ülkeye sokulan döviz miktarının ülkeye giriş noktasında beyan edilmesi

gerekmektedir. Ülkeye girişte beyan edilmeyen paranın tekrar yurtdışına çıkartılması, tespiti halinde, mümkün değildir. Elde kalan yerel paranın ülkeden çıkış noktasında dövize çevrilebilmesi için yerel para alınırken alınan makbuzun ibraz edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle yerel para almak için bozdurulan döviz karşılığında alınan makbuzun saklanması önem arz etmektedir.

Namibyalılar çok sıkı döviz kontrolüne tabidirler. Yurtdışına ancak yasal olarak izin verilen miktarda döviz çıkarılabilmekte, harcanmayan kısmın dönüşte 30 gün içerisinde döviz işlemi yapma yetkisine sahip banka veya döviz bürosuna bozdurulması gerekmektedir. Namibya'da döviz alım-satım yetkisi bulunmayan şahıs ve kurumların döviz işlemi yapması kanunen yasaktır.

B) Resmi Tatiller ve Mesai Saatleri

Yılbaşı	: 1 Ocak
Bağımsızlık Günü	: 21 Mart
İşçi Bayramı	: 1 Mayıs
Afrika Günü	: 25 Mayıs
Noel Bayramı	: 25 Aralık
Aile Günü	: 26 Aralık

C) Yerel Saat

Greenwich saatinden 2 saat ileridir.

A) Sağlık ve Güvenlik

Namibya'da çeşmeden su içilmemelidir. Sivrisineklerden korunulması tavsiye edilmektedir. Çeşitli bölgelerde sıtma riski bulunmaktadır. Difteri, tetanoz, hepatit A, çocuk felci ve kızamık aşılarının yaptırılması tavsiye edilmektedir.

Temel güvenlik önlemlerini gözetmekte fayda vardır. Örneğin, hava karardıktan sonra dışarıda dolaşmak, üzerinde değerli şeyler taşımak, gece araç kullanmaktan kaçınmak gerekir.

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

A) Şirket Türleri

Namibya'da en yaygın ve tercih edilen şirket türü limited şirkettir. Anonim şirket kurma veya şube açma da Namibya'da iş kurmak için tercih edilen yollardan biridir. Limited ve anonim şirket kurmak için yerel ortak şartı aranmamaktadır. Yani, şirket sahipliğinin %100'ü yabancıya ait olabilmektedir.

Tek kişilik şahıs işletmesi sadece Namibya vatandaşları tarafından kurulabilmektedir.

B) Şirket Kurma Prosedürü

Limited ve anonim şirketlerin kuruluşu için Namibya Ticaret ve Sanayi Bakanlığına bağlı Firma ve Patent Tescil Otoritesine başvurulmaktadır. Şirket türüne göre kuruluş işlemlerine ait detaylı bilgi hem kurum web sitesinde (www.bipa.na) hem de bakanlık web sitesinde (www.mti.gov.na) yer almaktadır.

C) Bankacılık Sistemi

Namibya’da bankacılık sistemi ile yedi ticari banka ve bir yabancı bankanın şubesi bankacılık faaliyeti yürütmektedir. Sistemin başında Namibya Merkez Bankası bulunmaktadır.

Döviz işlemleri, yetkilendirilmiş bankalar ve döviz büroları aracılığı ile yapılmaktadır. Ülkede faaliyet gösteren sekiz banka döviz işlemi yapma yetkisine sahiptir. Bunun yanında 10 adet yetki sahibi döviz bürosu döviz alım satımı gerçekleştirmektedir.

Namibya bankacılık sistemi hakkında detaylı merkez bankasının web sitesinden alınabilmektedir (www.bon.com.na).

D) Vizeler

Diplomatik, hizmet, hususi ve umuma mahsus pasaportlar hamilleri vizeye tabidir.